

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 11 december 2025

Mål nr
B 7798-24

PARTER

Klagande

D.A.

Ombud och offentlig försvarare: Advokat J.B.

Motparter

1. Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

2. L.B.

Ombud: Advokat E.R.

SAKEN

Avvisning av åtal

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2024-09-23 i mål B 6228-24

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen upphäver hovrättens avgörande och fastställer tingsrättens beslut att avvisa åtalpunkten 1.

J.B. ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av D.A. i Högsta domstolen med 13 108 kr. Av beloppet avser 10 486 kr arbete och 2 622 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

D.A. har yrkat att Högsta domstolen ska undanröja hovrättens beslut att återförvisa åtalpunkten 1 till tingsrätten.

Riksåklagaren och L.B. har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

SKÄL**Bakgrund**

1. L.B. och D.A. är svenska medborgare. De har tidigare varit ett par. Under sommaren 2021 gjorde de en semesterresa till Italien.
2. D.A. åtalades bland annat för misshandel enligt följande gärningsbeskrivning (åtalpunkten 1).

D.A. har med en keps slagit L.B. två gånger på hennes lår. Det hände någon gång mellan den 9 juli och den 13 juli 2021 i Polignano a Mare, Italien. L.B. orsakades smärta och blåmärke.

D.A. begick gärningen med uppsåt.

3. Av utredningen framgår att misshandel av den svårhetsgrad som är aktuell i målet är straffbar i Italien enligt artikel 582 i den italienska strafflagen. För lagföring i Italien krävs att målsäganden har anmält brottet inom tre månader från gärningstillfället. Om anmälan sker därefter ska ärendet avvisas. L.B. har inte anmält brottet inom denna tid, vare sig i Italien eller Sverige.
4. Tingsrätten avvisade åtalspunkten med hänvisning till att svensk domstol inte är behörig, eftersom kravet i 2 kap. 5 § brottsbalken på dubbel straffbarhet vid brott som har begåtts utomlands inte var uppfyllt. Hovrätten har undanröjt tingsrättens avvisningsbeslut och återförvisat målet till tingsrätten i denna del.

Frågan i målet

5. Målet gäller frågan om en gärning som har begåtts utomlands ska anses straffbar enligt lagen på gärningsorten när det enligt det landets lag krävs att målsäganden gör en anmälan inom viss tid och tidsfristen inte har iakttagits.

Den rättsliga regleringen

Allmänt om svensk domstols behörighet när ett brott begåtts utomlands

6. Svensk domstol är behörig att döma över brott som har begåtts utomlands, bland annat om gärningsmannen är svensk medborgare eller har hemvist i Sverige, eller om brottet har riktats mot en person med svenskt medborgarskap eller hemvist i Sverige (se 2 kap. 3 § 2 och 3 brottsbalken). I dessa fall krävs dock som huvudregel att gärningen är straffbar även enligt lagen på gärningsorten, s.k. dubbel straffbarhet (se 2 kap. 5 §).

7. Kravet på dubbel straffbarhet ska vara uppfyllt både vid gärningstillfället och när dom meddelas. Vid bedömningen ska såväl gärningslandets preskriptionsregler som andra materiella straffbarhetsförutsättningar beaktas. Dubbel straffbarhet måste föreligga i det enskilda fallet på så sätt att lagföring vid samma tidpunkt i stället hade kunnat ske i gärningslandet. Preskriptionsavbrytande åtgärder i Sverige får dock betydelse vid bedömningen av straffbarheten även i det andra landet. (Jfr prop. 2020/21:204 s. 114.)

8. Vid prövningen av om dubbel straffbarhet föreligger ska rent processuella åtalsförutsättningar i gärningslandet, såsom krav på att målsäganden angett brottet till åtal, inte beaktas (se bl.a. Nils Jareborg, Allmän kriminalrätt, 2001, s. 249). En brist som avser ett processuellt krav kan som regel rättas till och bör därför normalt inte anses påverka gärningens straffbarhet.

Krav på angivelse från målsäganden för brott enligt brottsbalken

9. För ett fåtal mindre allvarliga brott enligt brottsbalken gäller att en åklagare som huvudregel inte får väcka åtal om inte målsäganden har angett brottet till åtal. Ett exempel är vållande till kroppsskada eller sjukdom, om brottet inte är grovt (se 3 kap. 12 §). Det finns inte någon tidsfrist inom vilken målsäganden måste ange ett brott till åtal. I regel är det tillräckligt att målsäganden har anmält brottet för att kravet på angivelse till åtal ska vara uppfyllt.

10. När det krävs att målsäganden angett brottet till åtal utgör angivelsen en processförutsättning. Om kravet inte är uppfyllt saknar åklagaren talerätt och åtalet ska avvisas. Ett beslut om avvisning får inte rättskraft; åtal kan alltså väckas på nytt om en angivelse sker.

Svensk domsrätt när det krävs att målsäganden anmäler brottet inom viss tid

11. Vid bedömningen av om dubbel straffbarhet föreligger, behöver ett krav på att målsäganden ska anmäla brottet inom viss tid inte beaktas så länge fristen löper. Utgångspunkten är att ett sådant krav kan komma att uppfyllas, och att lagföring därför är möjlig enligt gärningslandets lag. (Jfr p. 8.)

12. När fristen har löpt ut är situationen en annan. Har målsäganden då inte anmält brottet föreligger ett permanent hinder mot lagföring i gärningslandet. Verkan av ett sådant hinder är att det inte längre är möjligt att döma ut straff för gärningen.

13. Av nu angivna skäl bör en gärning inte längre anses straffbar på gärningsorten, om det enligt gärningslandets lag krävs att målsäganden anmäler brottet inom viss tid och så inte har skett vare sig i gärningslandet eller Sverige (jfr p. 7). I ett sådant fall är kravet enligt 2 kap. 5 § på dubbel straffbarhet inte uppfyllt. Det gäller oberoende av om den omständigheten att anmälan gjorts i rätt tid är att bedöma som en materiell straffbarhetsförutsättning eller en processförutsättning.

Bedömningen i detta fall

14. Den åtalade gärningen ägde rum i Italien någon mellan den 9 och den 13 juli 2021. L.B. har inte anmält brottet – vare sig i Sverige eller i Italien – inom den tid som föreskrivs i den italienska strafflagen. Åklagaren har inte påstått att det föreligger någon omständighet som skulle kunna medföra att kravet på anmälan från målsäganden inte är tillämpligt i detta fall.

15. Det innebär att gärningen vid tidpunkten för åtalet inte längre var straffbar i Italien. Därav följer enligt 2 kap. 5 § brottsbalken att svensk domstol inte är behörig att döma över brottet.

16. Hovrättens beslut ska därför upphävas och tingsrättens beslut om avvisning fastställas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Stefan Johansson, Petter Asp, Eric M. Runesson, Anders Perklev (referent) och Erik Sjöman. Föredragande har varit justitiesekreteraren Olivia Ekeberg.